

AGBASA KUY

II

Binukid

Published by
Summer Institute of Linguistics
in cooperation with the
Bureau of Public Schools
and the
Institute of National Language
of the
Department of Education
Manila, Philippines

1966

PREFACE

This booklet is a test primer to be used to teach the Binukid speaking people of Bukidnon Province to read. It is the second in a series of three trial primers.

The letters of the alphabet are symbolized as follows: a, b, k, d, e, g, h, i, l, m, n, ng, p, r, s, t, u, w, y.

The glottal stop is indicated by a grave accent (`) when it occurs at the end of a syllable (as in talètè 'lizard'). It is indicated by a hyphen (-) when it occurs following a consonant in the middle of a word (as in hal-u 'pestle'). It is not marked at the beginning of a word or between vowels.

Mary Jane Gardner

Ursula Post

Summer Institute of Linguistics

1966

TO THE TEACHER

This primer, AGBASA KUY II, should be taught after the pupils have completed AGTUEN KUY and AGBASA KUY I.

The syllable method of teaching has been followed in the construction of this trial primer.

Each new word being introduced is enclosed in a box by itself at the beginning of the lesson. Wherever possible a picture appears with the new word. The word is then used in a sentence or phrase after which it appears by itself along with some other words which the pupil already knows. This is to help the pupil see the differences in the new words.

On drill pages there is review of the syllables alone, syllables put together into words, and phrases or sentences. Some drills are ladders to climb by pronouncing the words. Wherever a pupil stumbles over words he must start over on the ladder. Some drills are just lists of words or phrases. Other drills show the word divided into syllables, each syllable being separated by a space. This is to help teach the child how to sound out words by syllable.

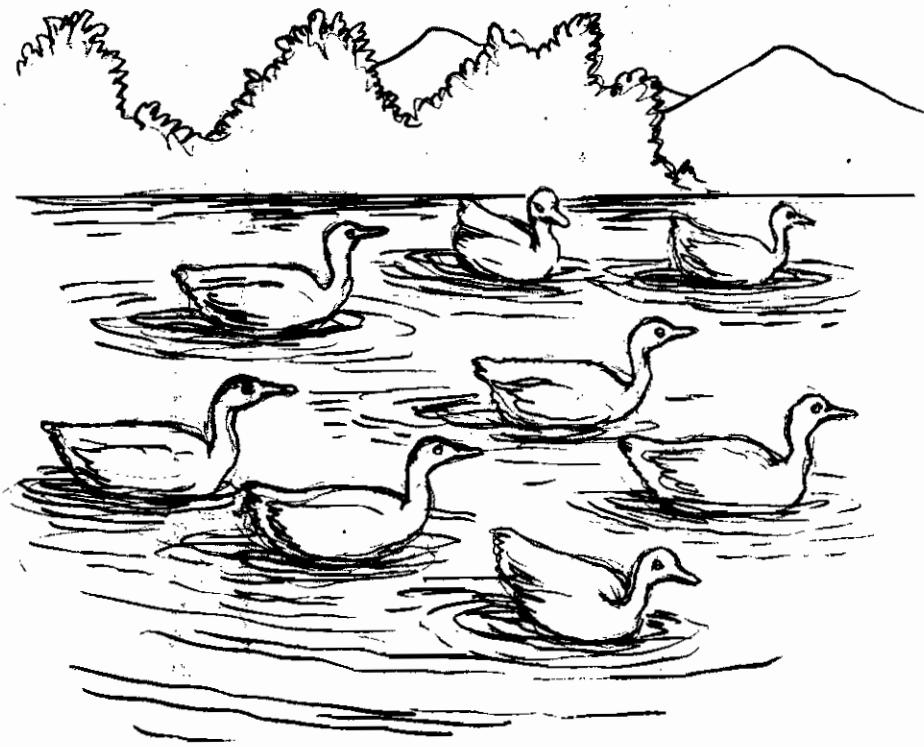
The phrase and sentence drills are used in order to avoid having the child become a syllable reader only.

The number of pages for each lesson should be based upon the learning ability of the pupils and the time allowed for reading class.

pila

walu

Inu hai?

Mga patu hai.

Pila ha patu hai? Walu ha patu hai.

pila   walu   patu   hai   mga

Drill page.

pi   la   pila

wa   lu   walu

pa   tu   patu

Inu hai? Mga patu hai. Pila
ha patu hayà? Walu ha patu hayà.

Drill page.

walu

kalù

Pila ha patu hai?

Walu ha patu hai.

pila

ila

patu

ba

ka

ha

la

mà

pa

wa

walu

kalù

hai

bu

ku

hu

lu

lù

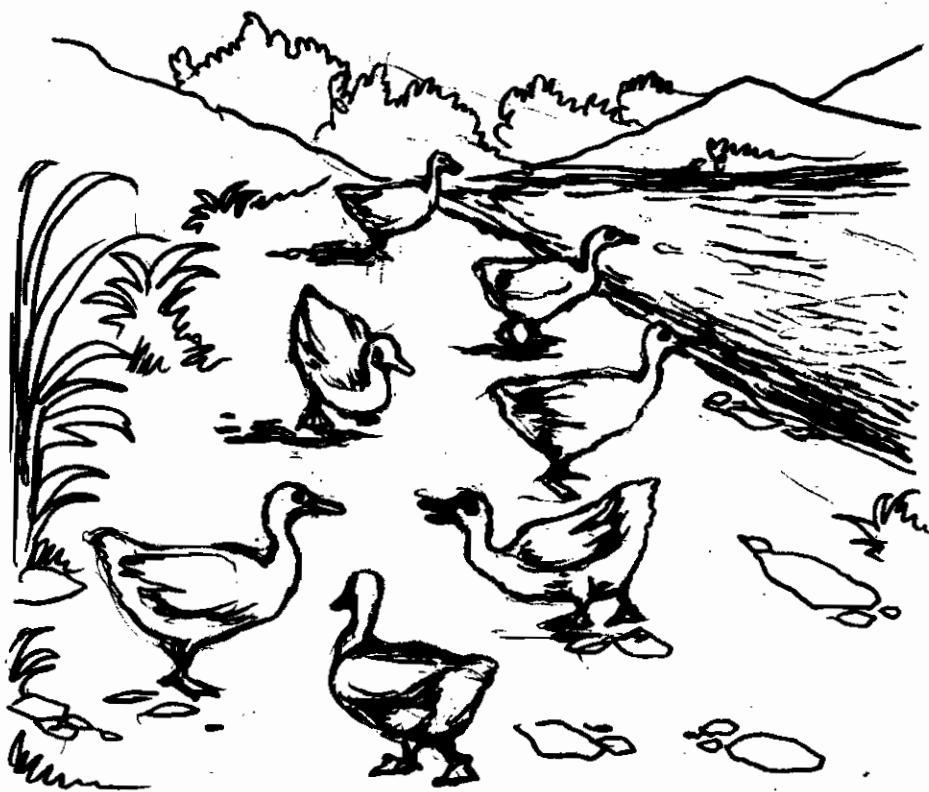
pu

tu

pitu

hayà

Inu hai?

Mga patu hai.

Pila ha patu hayà?
Pitu ha patu hayà.

pitu

patu

pila

hayà

Drill page.

pitu   patu   ila   walu

Situ   batu   pila   kalù

pi tu   pitu

Si tu   Situ

pa tu   patu

ba tu   batu

ka lù   kalù

wa lu   walu

ha ya   hayà

i la   ila

pi la   pila

Drill page.

Inu hayà?

Patu hayà.

Kalù hayà.

Badì hayà.

Bula hayà.

Pila ha patu hayà?
Walu ha patu hayà.

Pila ha kalù hayà?
Pitu ha kalù haya.

Pila ha badì hayà?
Walu ha badì hayà.

Pila ha bula hayà?
Pitu ha bula hayà.

sabuwa

Pila sa batà?

Pila sa bula?

Sabuwa ha batà.

Sabuwa ha bula.

sa   bu   wa   sabuwa

sabuwa   pila   pitu   walu   hayà

lata

Pila sa lata?

Sabuwa ha lata.

la ta lata

ba tà batà

Si tu Situ

pi tu pitu

batà lata pila ila pitu Situ

Drill page.

Inu hayà?

Batà hayà.

Lata hayà.

Patu hayà.

Badì hayà.

Kalù hayà.

Bula hayà.

Pila?

Sabuwa ha batà. Pitu ha lata.

Walu ha patu. Sabuwa ha badì.

Pitu ha kalù. Walu ha bula.

duma

Sin-u hai?

Duma hi Apù hai.

du ma   dumà
gu mà   gumà

sabuwa   dumà   gumà   hayà   lata

Inu hai?

Sin-u hai?

Batà hai.

Si Apù hai.

Sin-u sa duma hu batà?

Si Apù.

Sin-u sa batà?

Si Nini.

Sin-u ha batà si Nini?

Batà hi Situ.

Hindu sa balay hi Nini?

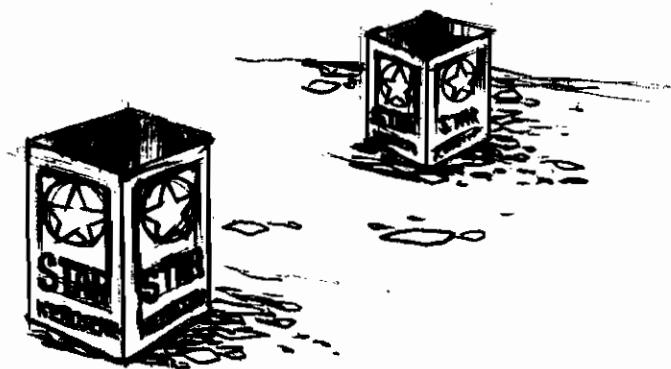
Diyà.

Inu hai?

Lata hai.

Pila ha lata hai?
Sabuwa ha lata hai.

Duma ha lata hayà.

Pila sa lata?

daduwa

Inu hai?

Kalù hai.

Pila ha kalù hai?

Daduwa ha kalù hai.

sa bu wa

sabuwa

da du wa

daduwa

sabuwa

daduwa

kalù

lata

pila

Drill page

Nini

dilà

I nu hai?

Dilà hai.

Sin-u ha dilà hai?
Dilà hi Nini hai.
Sin-u ha batà si Nini?
Batà hi Situ.
Hindu si Nini?
Diyà si Nini ta balay din.

Nini   dilà   batà   Situ   pila

Drill page.

Sin-u hai?

Si Nini hai.

Inu hai?

Dilà hai.

Mga bula hai.

Inu hayà?

Batà hayà.

Gumà hayà.

Badì hayà.

Pila?

Sabuwa ha batà.

Daduwa ha bula.

Pitu ha patu.

Walu ha badi.

siya

diyà

Inu hai?

Siya hai.

Inu hai? Siya hai.
Sin-u ha siya hai?
Siya hi Situ hai.
Pila ha siya hayà?
Sabuwa ha siya hayà.
Pila sa siya hi Situ?
Daduwa sa siya hi Situ.

si ya siya
di ya diyà

siya sabuwa diyà daduwa pila hayà

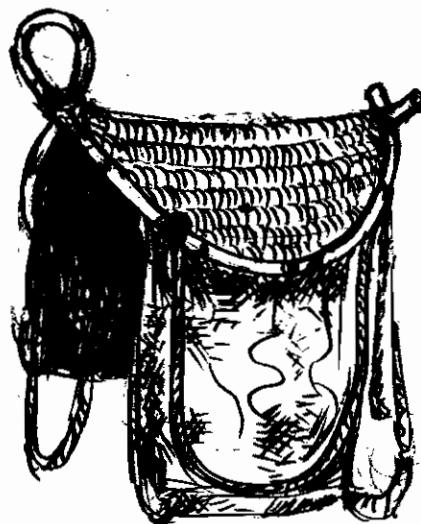
Drill page.

ba	bu	bi	ka	ku	ki	da	du	di
ga	gu	gi	ha	hu	hi	la	lu	li
ma	mu	mi	na	nu	ni	pa	pu	pi
sa	su	si	ta	tu	ti	wa	ya	nga

batà	lata
pila	dilà
pitu	Situ
diyà	siya
gumà	duma
patu	batu
walu	kalù

hindu

din

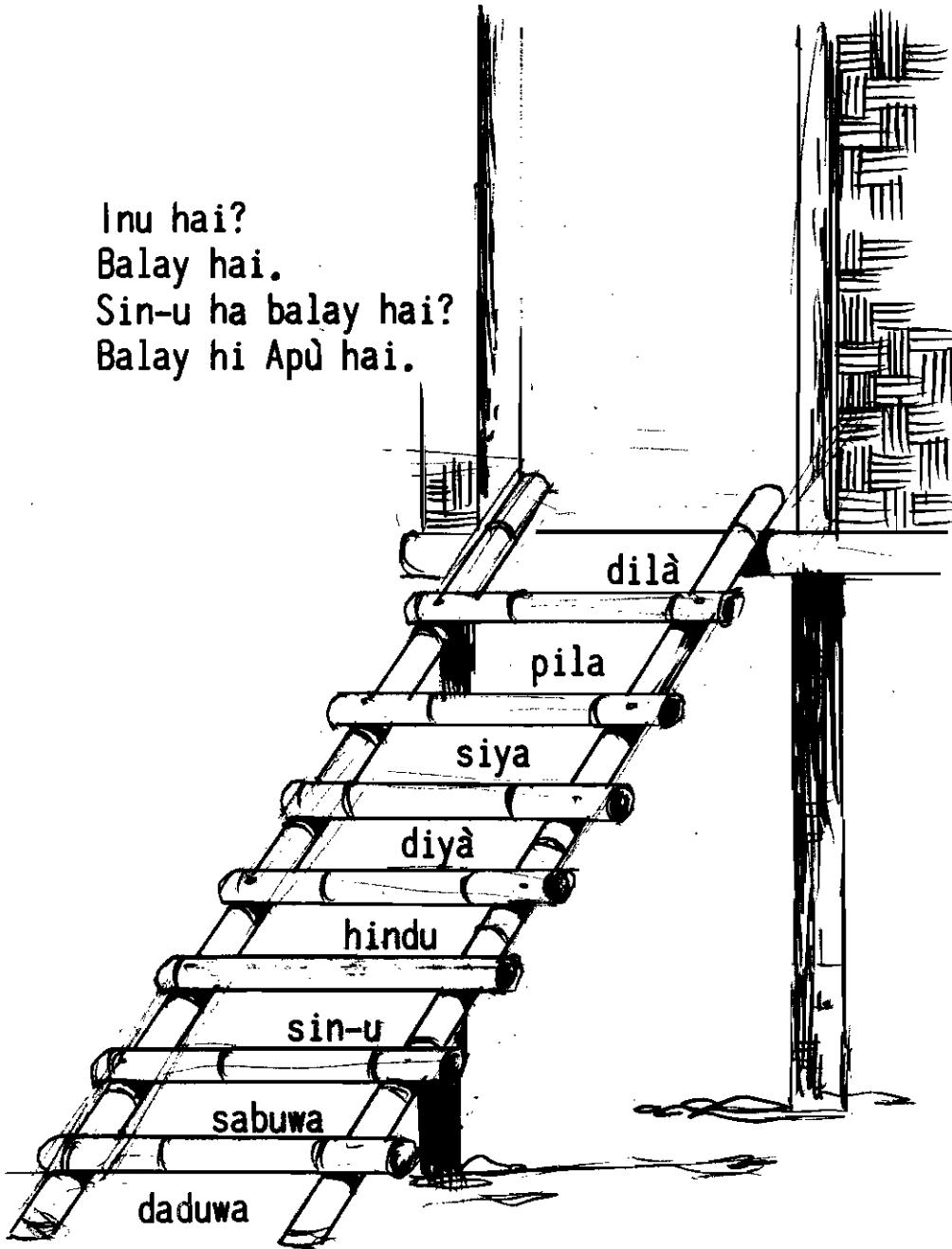

Sin-u ha siya hayà?
Siya hi Situ hayà.
Hindu si Situ?
Diyà si Situ ta balay din.
Hindu sa balay din?
Diyà.

hin	du	hindu
sin	-u	sin-u
din		din

hindu   sin-u   siya   diyà   balay   din

Inu hai?
Balay hai.
Sin-u ha balay hai?
Balay hi Apù hai.

Drill page.

diyà ta balay
siya hi Apù
pila ha patu
dilà hi Situ
pila ha lata
batà hi Abà
pitu ha kalù
bàbà hi Nini
walu ha badi
tubu hi Apù
pila ha siya
bula hi Nini
balay hi Situ
sabuwa ha bula
daduwa ha lata
duma hi Abà
pila ha bula
patu din
kalù ku
batà nu
gumà din
batu hayà
banuwa hai
badì daw gumà

balay

Inu hai?

Balay hai.

Sin-u ha balay hai?
Balay hi Nini hai.
Balay hi Situ hai.

balay   Nini   Situ   hindu   sin-u   din

Sin-u hai?

Si Nini hai.

Si-u ha batà si Nini?
Batà hi Situ.
Hindu si Nini?
Dini si Nini ta balay din.
Hindu sa balay hi Nini?
Dini sa balay hi Nini.

Nini   dini   balay   batà   hindu   din

Drill page.

Inu hayà?

Siya hayà.
Patu hayà.
Batu hayà.
Lata hayà.
Batà hayà.
Bàbà hayà.
Badì hayà.
Gumà hayà.
Kalù hayà.
Bula hayà.
Balay hayà.
Salay hayà.

Pila ha siya hayà?

Sabuwa ha siya hayà.

Pila ha kalù hayà?

Daduwa ha kalù hayà.

Pila ha patu hayà?

Pitu ha patu hayà.

Pila ha badì hayà?

Walu ha badì hayà.

Inu hai?

Banuwa hai.

banuwa

sabuwa

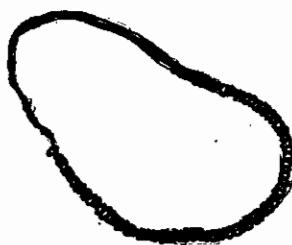
daduwa

balay

hindu

salay

Inu hai?

Salay hai.

Siñ-u ha salay hai?
Salay hi Nini hai.
Hindu si Nini?
Diyà si Nini ta banuwa.
Hindu si Situ?
Diyà si Situ ta balay din.
Hindu sa balay din?
Diyà.

salay   balay   banuwa   Nini   diyà   din

iyan

diyan

i	yan	iyan
di	yan	diyan
ba	lay	balay
sa	lay	salay

iyan balay ku.
iyan salay nu.
iyan banuwa din.
iyan lata hi Situ.
iyan siya hu duma ku.
iyan badi hi Apù.
iyan bula hi Nini.
iyan patu hi Abà.

diyan ki Apù
diyan ta balay
diyan ki Abà
diyan ta banuwa
diyan ki Situ
diyan ki Nini

salay   iyan   balay   diyan   Nini   Abà

Drill page.

Hindu sa batà hi Situ?
Diyà sa batà hi Situ ta banuwa.

Sin-u ha balay hayà?
Iyan balay hi Nini.

Inu hayà?
Salay hayà.
Siya hayà.
Mga lata hayà.

Pila ha balay hayà?
Walu ha balay hayà.

Pila ha batà hayà?
Pitu ha batà hayà.

Inu hai?
Salay hai.
Balay hai.
Banuwa hai.
Lata hai.
Si Nini hai.
Si Abà daw si Apù hai.

daw

aldaw

al daw

aldaw

hin du

hindu

sin -u

sin-u

daw

daw

din

din

Sin-u hai?

Si Abà daw si Apù.

asem

a	sem	asem
al	daw	aldaw
sa	lay	salay
ba	lay	balay
hin	du	hindu
sin	-u	sin-u
i	nu	inu
a	bu	abu
A	bà	Abà
al	daw	aldaw
a	sem	asem
	daw	daw

huy

babuy

Inu hai?

Babuy hai.

Huy, dini ka!

Sin-u ha babuy hai?

Iyan babuy hi Situ.

Pila sa babuy hi Situ?

Tatulu sa babuy hi Situ.

Hindu sa duma ha babuy hi Situ?

Diyà sa duma ha babuy ta balay din.

huy

babuy

balay

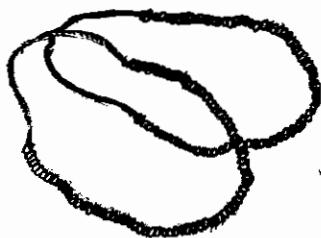
tatulu

duma

hai

Balay hai.
Pila ha balay hai?
Sabuwa ha balay hai.

Salay hai.
Pila ha salay hai?
Daduwa ha salay hai.

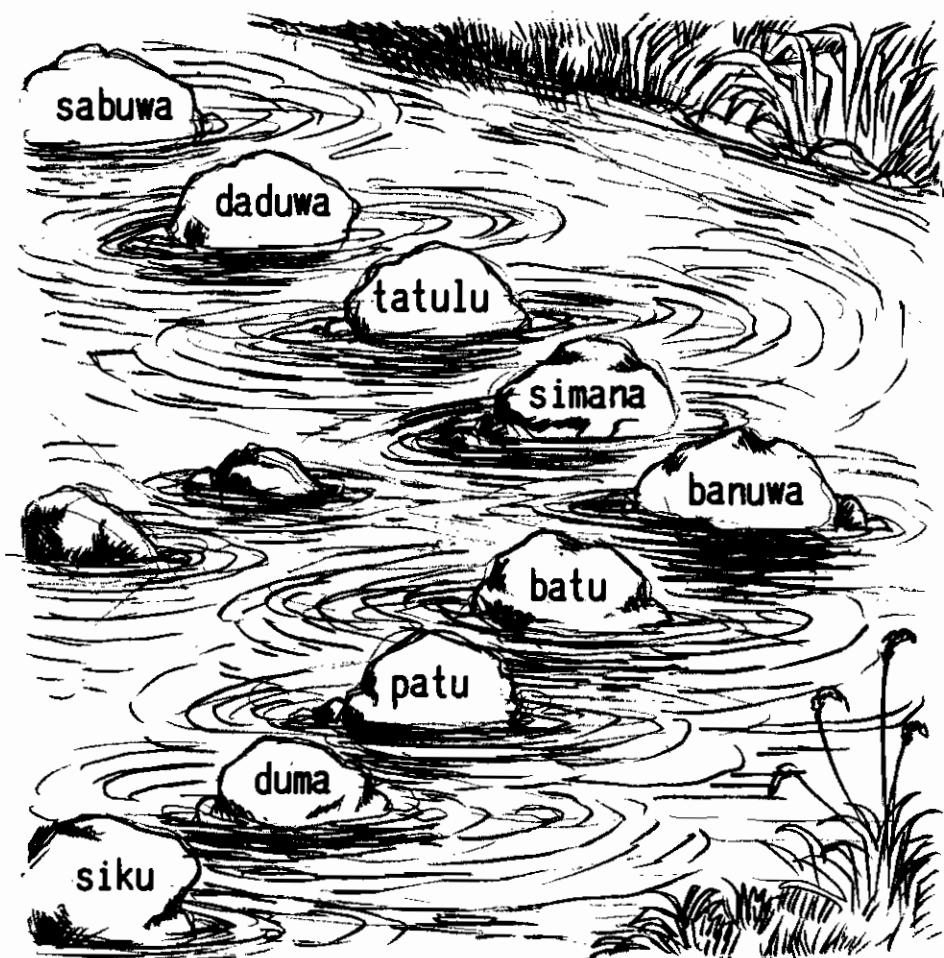
Mga babuy hai.
Pila ha mga babuy hai?
Tatulu ha babuy hai.

tatulu

simana

ta tu lu
si ma na
sa bu wa
da du wa
ba nu wa

tatulu
simana
sabuwa
daduwa
banuwa

Drill page

Sabuwa ha batà.

Daduwa ha lata.

Tatulu ha badi.

Hindu ka?

Diyan a ta balay nu.

Pila ha aldaw?

Pitu ha simana.

Daduwa ha aldaw.

Tatulu ha aldaw.

Walu ha aldaw.

Inu hai?

Siku hai.

    Sin-u ha siku hai?
    Iyan siku hi Situ.
    Hindu si Situ?
    Diyà si Situ ta banuwa.
    Hindu si Nini?
    Diyà si Nini ta balay din.
    Hindu sa balay din?
    Diyà.

siku   balay   banuwa   hindu   sin-u

kan-u

likù

li	kù	likù
si	ku	siku
kan	-u	kan-u
sin	-u	sin-u
hin	du	hindu
di	ni	dini
Ni	ni	Nini
li	kù	likù
si	ku	siku
kan	-u	kan-u
sin	-u	sin-u

simana
babuy
tatulu
balay
sabuwa
salay
daduwa
hindu
banuwa
sin-u
kan-u

puriku

Inu hai?

Puriku hai.

Sin-u ha puriku hai?
Iyan puriku hi Apù.
Hindu si Apù?
Diyà si Apù ta banuwa.
Kan-u aglikù si Apù?
Aglikù si Apù asem.

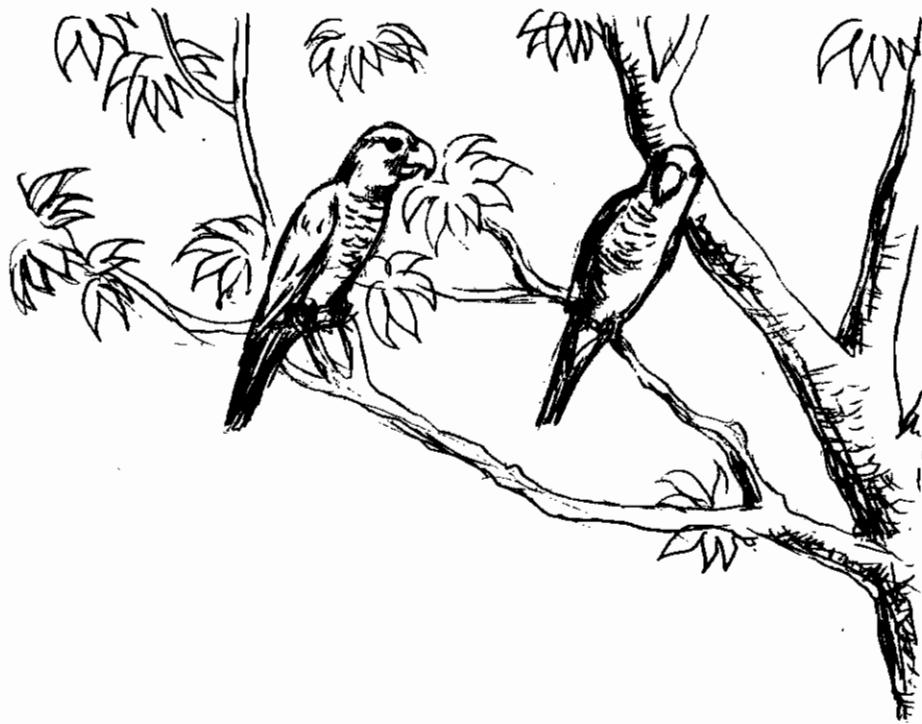
puriku

likù

siku

kan-u

banuwa

Inu hai?

Puriku hai.

Pila ha puriku hai?

Daduwa ha puriku hai.

Sin-u ha puriku hai?

Iyan puriku hi Apù.

Pila sa puriku hi Apù?

Diyan sa tatulu ha puriku hi Apù ta balay din.

Dini sa daduwa ha puriku hi Apù.

kan -u   kan-u

sin -u   sin-u

hin du   hindu

im bà   imbà

al daw   aldaw

a sem   asem

i yan   iyan

Kan-u ka aglikù? Asem ku maaldaw.

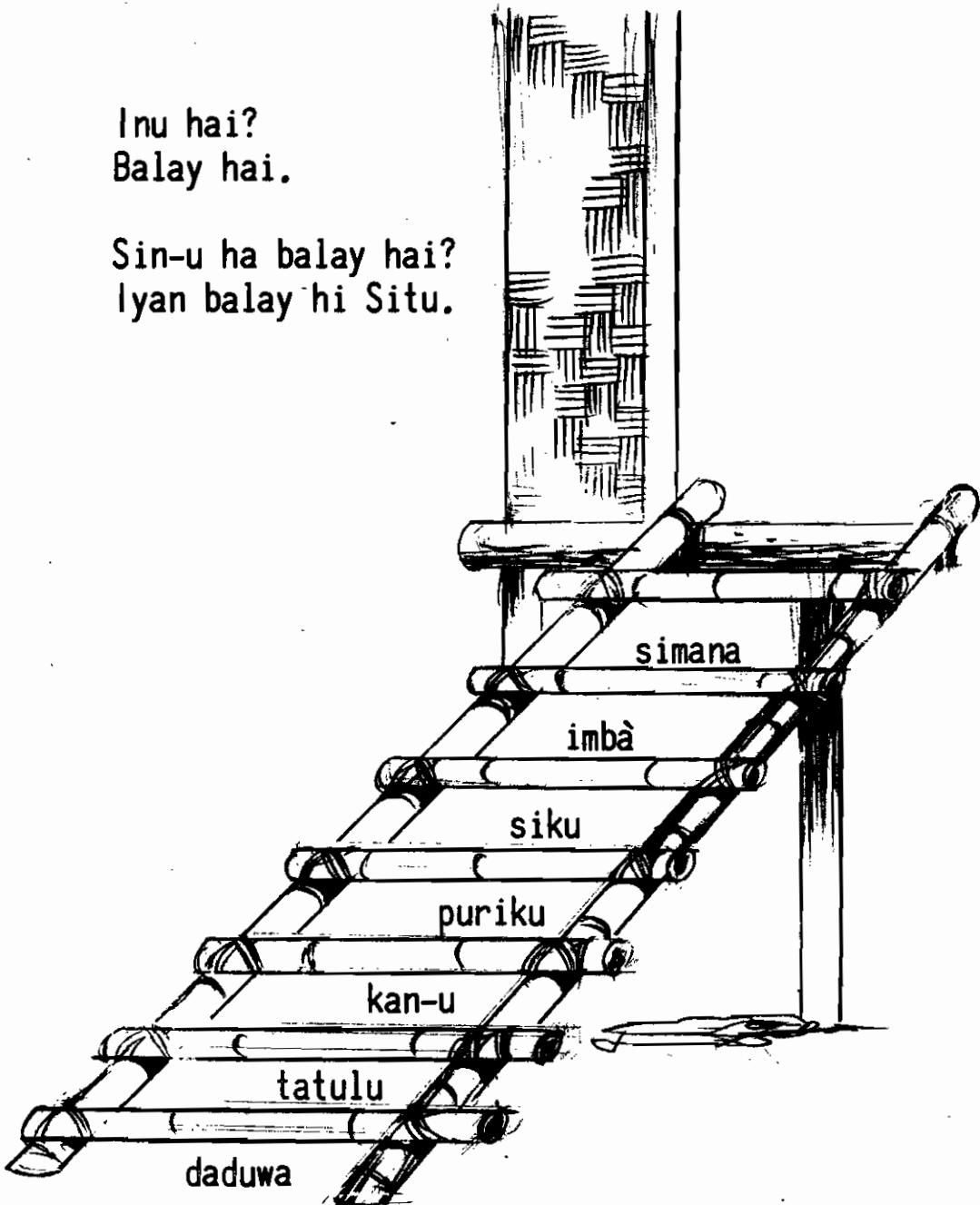
Sin-u ha balay? Hindu sa batà din?

Imbà ka agdini? Imbà ka aglikù?

Pila ha aldaw? Pila ha patu hayà?

I nu hai?
Balay hai.

Sin-u ha balay hai?
Iyan balay hi Situ.

Drill page.

duma   likù   diyà   dini

alda^w

ag du ma   agduma

ag li kù   aglikù

ag di yà   agdiyà

ag di ni   agdini

ma al daw   maaldaw

pu ri ku   puriku

si ma na   simana

ba nu wa   banuwa

sa bu wa   sabuwa

da du wa   daduwa

Drill page.

agduma

agdini

aglikù

agdiyà

maaldaw

asem

imbà

kan-u

hindu

sin-u

diyan

iyan

duma

dini

likù

diyà

aldaw

simana

sabuwa

daduwa

puriku

siku

dilà

asem

Review

Imbà ka agdiyà?

Sin-u sa agduma?

Imbà ka agdini?

Sin-u sa aglikù?

Hindu ka agdiyà?

Imbà ka agduma ki Situ?

Kan-u aglikù sa batà nu?

Asem dà aglikù ku maaldaw.

agdiyà

agduma

agdini

aglikù

Angaday

Huy! Angaday! Dini ka!
Agduma ka diyà ta balay hi Situ.
Kan-u ki agdiyà ta balay hi Situ?
Asem ki agdiyà.
Kan-u ki aglikù dini?
Daw ki asem ku simana.
Agduma a asem ku maaldaw.

Angaday   agduma   agdiyà   maaldaw   balay

Review

ba	bu	bi	ka	ku	ki
da	du	di	ga	gu	gi
ha	hu	hi	la	lu	li
ma	mu	mi	na	nu	ni
pa	pu	pi	sa	su	si
ta	tu	ti	wa	ya	nga

kan-u

sin-u

hindu

imbà

asem

iyan

Review

balay	salay	kalù	walu
duma	gumà	pila	dilà
siya	diyà	huy	babuy
sabuwa	daduwa	siku	likù
batà	lata	iyan	diyan
Situ	pitu	Nini	dini
bàbà	Abà	patu	batu

Angaday

agdiyà

agduma

aglikù

agdini

Review

Inu hai? Mga patu hai. Pila ha patu hai?
Walu ha patu hai.

Inu hayà? Mga patu hayà. Pila ha patu hayà?
Pitu ha patu hayà.

Sin-u hai? Iyan duma hi Apù. Sin-u sa duma
hu batà? Iyan batà hi Situ.

Inu hai? Dilà hai. Sin-u ha dilà hai? Iyan
dilà hi Nini. Sin-u ha batà si Nini? Iyan
batà hi Situ.

Inu hai? Siya hai. Sin-u ha siya hai? Iyan
siya hi Situ. Pila ha siya hayà? Sabuwa
ha siya hayà. Sin-u ha siya hayà? Iyan siya
hi Abà.

Hindu si Situ? Diyà si Situ ta balay din.
Hindu sa balay din? Diyà.

Sin-u ha balay hai? Iyan balay hi Nini.
Balay hi Situ hai. Hindu si Nini? Diyan
si Nini ta balay nu.

Review

Huy, dini ka! Sin-u ha babuy hai? Iyan babuy hi Situ. Pila sa babuy hi Situ? Tatulu sa babuy din. Hindu sa duma ha babuy? Diyà sa duma ha babuy ta balay din.

Inu hai? Siku hai. Sin-u ha siku hai? Iyan siku hi Situ. Hindu si Situ? Diyà si Situ ta banuwa. Hindu si Nini? Diyà ta balay din. Hindu sa balay din? Diyà.

Inu hai? Puriku hai. Sin-u ha puriku hai? Iyan puriku hi Apù. Hindu si Apù? Diyà si Apù ta banuwa. Kan-u aglikù si Apù? Asem dà aglikù si Apù ku maaldaw.

Huy! Angaday! Dini ka! Agduma ka diyà ta balay hi Situ. Kan-u ki agdiyà ta balay hi Situ? Asem ki agdiyà. Kan-u ki aglikù? Daw ki asem ku simana. Agduma a asem ku maaldaw.

Glossary

<u>Binukid</u>	<u>Pilipino</u>	<u>English</u>
Abà	Tiyó	Uncle !
aldaw	araw	day, daylight
Angaday		term of address from girl to girl
Apù	Apò	Grandfather !
asem	bukas	tomorrow
bàbà	bibíg	mouth
babuy	baboy	domestic pig
badi	itak	boleo
balay	bahay	house
banuwa	baryo	barrio, sitio
batà	batà	child, infant
batu	bató	stone
bula	bola	ball
kalù	sumbrero	hat
kan-u	kailan	when
ki	si	personalizer
ku	kung, kailán	if, when
daduwa	dalawá	two
daw	at	and
dilà	dilà	tongue
din	kanyá	his, hers
dini	dito	here
diyà	doón	there
diyan	diyán	there near you
duma	kasama	companion
gumà	kaluban	scabbard
hai	ító	this
hayà	iyon	that
hindu	saán	where
huy		a call used to get attention

Glossary

<u>Binukid</u>	<u>Pilipino</u>	<u>English</u>
imbà	bakit	why
inu	anó	what
iyan	iyan ngà	it is
lata	lata	tin can
likù	ibalik	to return
mga		plural
Nini		girl's name
patu	pato	duck
pila	gaano, ilán	how much, how many
pitu	pitó	seven
puriku	loro	parrot
sabuwa	isá	one
salay	kuwintás	necklace
siku	siko	elbow
simana	linggó	week
sin-u	sino	who, whose
Situ		man's name
siya	siyá	carabao saddle
ta		marking particle
tatulu	tatló	three
tubu	tubó	sugarcane
walu	waló	eight
maaldaw	araw	day, daylight
asem	bukas	tomorrow
agdini		will come here
agdiyà		will go there
agduma		will accompany
aglikù		will return

Glossary

<u>Binukid</u>	<u>Pilipino</u>	<u>English</u>
a	ako	I, me
ka	ka	you, sg.
ku	ko	I, my, mine
ki	katá	you and I
din	niya	his, hers
nu	mo	you, sg.
ha		ligature
hi		marking particle
hu		marking particle
sa		marking particle
si		marking particle
ta		marking particle